

## 90. Zjazd Naukowy Polskiego Towarzystwa Geologicznego

### *Przyszłość surowcowa Lubelszczyzny*

#### Program Sesji Terenowych

##### Sesja terenowa A:

##### *Lubelskie Zagłębie Węglowe i Polesie – górnictwo, środowisko i systemy ochrony*

oraz udział w uroczystości odsłonięcia tablicy upamiętniającej odkrywców i dokumentatorów Lubelskiego Zagłębia Węglowego w ramach seminarium „Odkrywczy – Kolumbowie węgla Lubelszczyzny: pamięć, nauka, dziedzictwo” organizowanego przez Państwowy Instytut Geologiczny – PIB oraz LW „Bogdanka” S.A.

**Tematy przewodnie:** górnictwo węgla kamiennego, oddziaływanie na środowisko, monitoring, ochrona przyrody

Sesja terenowa poświęcona Lubelskiemu Zagłębiu Węglowemu i obszarom Polesia ukazuje współczesne górnictwo węgla kamiennego w kontekście jego oddziaływania na środowisko przyrodnicze oraz stosowanych rozwiązań ochronnych i monitoringowych. Kluczowym elementem trasy jest zjazd do kopalni w Bogdance, umożliwiający bezpośrednie zapoznanie się z warunkami eksploatacji, a także prezentacja obiektów pogórnicznych, systemów ochrony środowiska i monitoringu deformacji terenu. W rejonie Nadrybia omawiane są skutki działalności górniczej w krajobrazie, w tym powstawanie szkód górniczych i nowych zbiorników wodnych, analizowanych w oparciu o kartowanie terenowe i obserwacje monitoringowe. Drugą część sesji stanowi Poleski Park Narodowy, gdzie dyskutowane są zagadnienia ochrony przyrody na obszarach przekształconych pośrednio przez działalność górniczą, ze szczególnym uwzględnieniem ekosystemów wodno-torfowiskowych oraz działań ochronnych prowadzonych na rzecz gatunków chronionych. Sesja ukazuje złożone relacje między eksploatacją surowców, przekształceniami środowiska i funkcjonowaniem obszarów chronionych w skali regionalnej

Szczegółowy plan sesji:

05:30 - 06:40 – przejazd z Hotelu do LW „Bogdanka” S.A.

06:40 - 11:20 – kontrola lekarska z dopuszczeniem do zjazdu, wydanie sprzętu i odzieży, zjazd do wyrobiska podziemnego LW „Bogdanka” S.A., wyjazd na powierzchnię

11:20 - 12:30 – zdanie sprzętu i odzieży, mycie (prysznic), przejście do Cechowni LW „Bogdanka” S.A.

12:30 - 13:15 – uroczyste odsłonięcie tablicy odkrywców i dokumentatorów Lubelskiego Zagłębia Węglowego z udziałem orkiestry górniczej

13:15 - 13:30 – przejazd do Nadrybia

13:30 - 14:00 – Nadrybie – szkody górnicze, nowe zbiorniki wodne; kartowanie i monitoring terenowy

14:00 - 14:20 – przejazd do Urszulina

14:20 - 15:00 – Urszulin – siedziba Poleskiego Parku Narodowego; zagadnienia ochrony przyrody i Ośrodek Ochrony Żółwia Błotnego

15:00 - 15:20 – przejazd na Ścieżkę Czahary

15:20 - 16:30 – Poleski Park Narodowy – ścieżka edukacyjna Czahary

16:30 - 18:00 – Powrót do miejsca konferencji

19:00 – Spotkanie przy grillu oraz warsztaty bębniarskie “Bębniemy w przyszłość”

## Sesja terenowa B:

### *Lechówka i Chełm – górna kreda, granica kreda/paleogen, glacitektonika i dziedzictwo surowcowe*

**Tematy przewodnie:** granica kreda/paleogen, kreda pisząca, glacitektonika, kras, eksploatacja surowców

Sesja terenowa poświęcona regionowi chełmskiemu prezentuje jeden z najbardziej klasycznych w Polsce obszarów występowania górnokredowych osadów węglanowych, ukazując ich znaczenie stratygraficzne, paleontologiczne, geomorfologiczne i surowcowe. W odsłonięciu w Lechówce omawiane zostaną utwory z pogranicza kredy i paleogenu, w tym jedyne w Polsce wystąpienie ilitu granicznego z geochemicznymi sygnaturami upadku meteorytu na Jukatanie; zapis tych wydarzeń jest zdeformowany przez procesy wietrzeniowe. Punkty trasy dokumentują złożone relacje między podłożem kredowym a procesami peryglacjalnymi i krasowymi, w tym rozwój epikrasu, deformacje kriogeniczne oraz wtórne przekształcenia osadów w strefie oddziaływania lądolodu. Istotnym elementem sesji są również stanowiska w Stołpiu, gdzie omawiane są wątki surowcowe związane ze zlepieńcami sarmackimi, oraz kredowe podziemia Chełma, stanowiące wyjątkowy przykład antropogenicznego wykorzystania masywu kredowego. Zwieńczeniem trasy są obiekty eksploatacyjne związane z wydobyciem kredy, umożliwiające dyskusję nad genezą osadów, ich znaczeniem jako surowca, jak również nad wpływem działalności górniczej na rzeźbę i środowisko obszarów kredowych wschodniej części Wyżyny Lubelskiej.

Szczegółowy plan sesji:

08:15 - 10:00 – przejazd z Hotelu do Chełma.

10:00 - 11:00 – Chełm – Chełmskie Podziemia Kredowe; zwiedzanie z przewodnikiem

11:00 - 11:15 – przejście na Górkę Chełmską

11:15 - 11:45 – Chełm – Górka Chełmska; zjawiska krasowe, aspekty geomorfologiczne, krajobrazowe i kulturowe

11:45 - 12:15 – przejazd do kopalni kredy piszącej

12:15 - 13:00 – Chełm – kopalnia kredy piszącej; osady górnej kredy, paleośrodowisko powstawania i eksploatacja surowca

13:00 - 13:30 – przejazd do Stołpia

13:30 - 14:00 – Stołpie – zagadnienia surowcowe i dziedzictwo geologiczne; zlepieńce sarmackie; lunch terenowy

14:00 - 14:10 – przejazd do Lechówki

14:10 - 15:10 – Lechówka – granica kreda/paleogen, zapis stratygraficzno-paleontologiczny i geochemiczny

15:10 - 15:30 – przejazd do Rejowca Fabrycznego

15:30 - 16:40 – Rejowiec Fabryczny – kamieniołom; osady kredowe, deformacje glacitektoniczne, procesy peryglacjalne i zagadnienia rekultywacji.

16:40 - 18:00 – powrót do miejsca konferencji

19:00 – Spotkanie przy grillu oraz warsztaty bębniarskie “Bębnimy w przyszłość”

## Sesja terenowa C:

### ***Małopolski Przełom Wisły – od podłoża kredowego do rzeźby lessowej i krajobrazu kulturowego***

**Tematy przewodnie:** granica kreda/paleogen, less jako archiwum środowiskowe, rzeźba dolin, systemy wąwozowe

Sesja terenowa poświęcona Małopolskiemu Przełomowi Wisły koncentruje się na relacjach między podłożem kredowym, pokrywami lessowymi i rzeźbą dolinną, ukazując ten obszar jako wieloskalowe archiwum zmian środowiskowych. Kluczowymi punktami trasy są bogate w skamieniałości odsłonięcia utworów pogranicza kredy i paleogenu w Bochothnicy oraz stanowisko Kamienny Dół, które pozwalają omówić złożony problem granicy mastrychtu i paleocenu, przebieg procesów sedymentacyjnych i tafonomicznych, oraz bogaty zapis paleontologiczny i palinologiczny tego okresu. Szczególne znaczenie Kamiennego Dołu wiąże się z wyjątkowym znaleziskiem wczesnopaleoceńskiego krokodyla z rodzaju *Thoracosaurus*, jednym z najważniejszych paleontologicznych odkryć tego typu w Polsce. Wątek lessowy i geomorfologiczny zostanie potraktowany uzupełniająco, jako kontekst położenia stanowisk w obrębie Płaskowyżu Nałęczowskiego i przełomowego odcinka doliny Wisły. Zakończenie sesji w Muzeum Badań Polarnych w Puławach dopełnia program o zagadnienia historii polskich wypraw i badań obszarów polarnych, dokumentowania aktywności lądolodu na ziemiach polskich oraz popularyzacji dorobku polskiej polarystyki.

Szczegółowy plan sesji:

08:00 - 09:00 – przejazd Lublin – Bochothnic

09:00 - 09:30 – Ścianka Pożaryskich; stratygrafia i interpretacja osadów pogranicza kredy i paleogenu.

09:30 - 09:45 – przejazd w rejon Łomu za Młynem

09:45 - 10:15 – Łom za Młynem; kontynuacja opisu stratygrafii i interpretacji osadów pogranicza kredy i paleogenu.

10:15 - 10:35 – przejazd w rejon Kazimierza Dolnego i Wąwozu Kamienny Dół

10:35–12:10 – Kamienny Dół - litostratygrafia pogranicza mastrychtu i paleocenu, zapis makro- i mikrofaunistyczny oraz palinologiczny, warstwa fosforytowa i znalezisko wczesnopaleoceńskiego krokodyla z rodzaju *Thoracosaurus* Kontekst geomorfologiczny stanowiska w obrębie przełomowego odcinka doliny Wisły i Płaskowyżu Nałęczowskiego

12:10–12:30 – przejazd do Muzeum Badań Polarnych w Puławach

12:30–13:50 – Puławy- Muzeum Badań Polarnych; zwiedzanie oraz lunch

13:50–14:15 – przejazd na dworzec PKP w Puławach

## **Sesja terenowa D:**

### ***Dziedzictwo kulturowe i surowcowe Lubelszczyzny***

Wizyta w Muzeum Zamoyskich w Kozłówce – jednej z najlepiej zachowanych rezydencji magnackich w Polsce i obiekcie o randze Pomnika Historii – stanowi punkt wyjścia do refleksji nad kulturowym wymiarem wykorzystania i ochrony zasobów regionu w perspektywie historycznej i współczesnej. Zasadniczym elementem sesji jest czynna kopalnia bursztynu, gdzie omawiane są zagadnienia genezy eoceńskich osadów bursztynonośnych, budowy serii złożowej oraz współczesnych metod i uwarunkowań eksploatacji. Sesja ukazuje bursztyn lubelski jako istotny składnik regionalnego dziedzictwa geologicznego i surowcowego, łącząc kontekst naukowy z praktycznymi aspektami gospodarczego wykorzystania zasobów.

Szczegółowy plan sesji:

08:00 - 09:00 – przejazd do miejscowości Niedźwiada Kolonia

09:00 - 10:00 – Niedźwiada-Kolonia – kopalnia bursztynu Stellarium Sp. z o.o.; zagadnienia geologiczne i eksploatacyjne

10:00 - 10:30 – przejazd do Kozłówki

10:45 - 13:15 – Muzeum Zamoyskich; dziedzictwo kulturowe regionu oraz lunch

13:15 - 14:00 – zakończenie sesji: Lublin PKP